

<https://www.israelsmisjonen.no/pv>

Treenighetssøndag – 31. mai 2026

Søndagens tekster: 5 Mos 6,4–9; 1 Pet 2,4–10; Matt 28,16–20

Den oppstandne Kristus og hans kirke av disipler i Israel og alle folkeslag

Tekstene på treenighetssøndag handler om Gud – bekjennelsen av ham (rekke I: 5 Mos 6,4–9) og lovprisningen av ham (rekke II: Rom 11,33–36; rekke III: Jes 6,1–8) – og om «byggingen» av hans folk (rekke I: 1 Pet 2,4–10) gjennom forkynnelse og proklamasjon av Guds storhet og hans gjerninger (rekke III: Luk 24,45–48; Apg 17,22–34). Rikdommen og innholdsfyllden i alle tekstene legger opp til og gjør det mulig å variere tyngdepunktet i prekenen fra år til år.

I rekke I forener evangelieteksten, Matt 28,16–20, begge de to nevnte aspektene ved den eksplisitt trinitariske utformingen av gudsbekjennelsen og ved kallsoppdraget til å gjøre alle folkeslag til disipler. At treenighetssøndag faller på første søndag etter pinse, er naturligvis ingen tilfeldighet, og at sluttscenen i Matteusevangeliet med omtalen av Gud i en trinitarisk formulering, som også inkluderer Den hellige ånd, har lang kirkelig tradisjon som evangelietekst på denne søndagen, er heller ingen tilfeldighet. Blant de to andre tekstene i rekke I korresponderer GT-teksten fra 5 Mos 6,4–9 med aspektet om hvem den Gud er som hans folk bekjenner. Epistelteksten, 1 Pet 2,4–10, korresponderer med det andre aspektet ved evangelieteksten om å gjøre alle folkeslag til disipler og lære dem å holde alt Jesus har befalt, ved å beskrive gudsfolket som levende stener som bygges til et åndelig hus, og som er et kongelig presteskap og et hellig folk.

Evangelietekstens homiletiske valgmuligheter

Jeg ser minst fem gode alternativer for prekenen på treenighetssøndag med utgangspunkt i evangelieteksten fra Matt 28,16–20.

1) Vår tro på og bekjennelse av Gud som treenig – Faderen, Sønnen og Den hellige ånd: Søndagen er en flott anledning til å utfolde den kristne gudslæren for menigheten, gjerne i tillegg til Matt 28,19 også med direkte tilknytning til trosbekjennelsen, som enten i tilfelle dåp i gudstjenesten allerede har lydt eller som vil følge umiddelbart etter prekenen. Om predikanten velger dette som tyngdepunkt for prekenen, bør hun/han absolutt bruke noen minutter på å omtale dagens GT-tekst, selveste *Shema Jisrael*, altså jødernes daglige

trosbekjennelse, på en informativ og respektfull måte. Jesus har bekreftet og fastholdt gyldigheten av 5 Mos 6,5 i det dobbelte kjærlighetsbudet (Matt 22,37), og kristologien er utformet slik at den eksplisitt bekrefter og utvider *Shema* (1 Kor 8,6).

2) Dåpen: Særlig hvis det finner sted dåp i gudstjenesten, er det nærliggende å benytte prekenen denne dagen til å fordype og supplere det som allerede er sagt i løpet av dåpshandlingen.

3) Opplæring/undervisning: Jesu oppdrag til de elleve disiplene sine om å gjøre alle folkeslag til disipler ved å døpe dem og å «lær[e] dem å holde alt det jeg har befalt dere», kan utfoldes i prekenen. Hva hører med i undervisningen til dem som ønsker å bli eller allerede er disipler? Jesu ord i denne aller siste tekstenheten i Matteusevangeliet viser tilbake på talene hans tidligere i evangeliet. Målet med å lære å leve i samsvar med hva Jesus har befalt, har forbindelseslinjer til epistelteksen i 1 Pet 2,4–10, som det vil være fint å berøre og utfolde. Et annet mulig tilknytningspunkt vil være det som skjer for tiden i Den norske kirke med fornyelse av trosopplæringen, nå kalt kirkelig undervisning og læring (KUL), utvidet fra å gjelde barn og ungdom til alle aldersgrupper.

Så langt er «Kirkelig undervisning og læring – overordnet del» på plass ([plan for kirkelig undervisning og læring nettutgave 25.10.24.pdf](#) og [kyrkjeleg undervisning og læring digital.pdf](#)), og i disse dager sendes de seks rammeplanene for ulike aldersgrupper på høring. Rammeplanene skal endelig vedtas på Kirkemøtet 2027. Tilknytningspunktet mellom Jesu ord om å «lær[e] dem å holde alt det jeg har befalt dere», og KUL-planen illustreres ved at planens overordnede del innledes på s. 6–7 med sitat av Matt 28,18–20 på hele fem norske språk (bokmål, lulesamisk, nordsamisk, nynorsk, sørsamisk).

4) Misjon: Prekenteaksten omtales vekselvis både som dåpsbefalingen og misjonsbefalingen. Den byr på en god mulighet til å tematisere misjon, kanskje med kobling til menighetens misjonsprosjekt(er) med tilknytning til én eller flere misjonsorganisasjoner i SMM-samarbeidet.

5) Den eskatologiske gjenopprettelsen av Israel

Jeg vil i denne tekstgjennomgangen gi mest plass til det femte alternativet. At teksten Matt 28,16–20 gir grunnlag for å tematisere den eskatologiske gjenopprettelsen av Israel, er nok en mindre kjent mulighet enn de fire forutgående.

Misjonsbefalingen i Matteusevangeliets sluttekst om å gjøre alle folkeslag til disipler står i kontrast til Jesu befaling til de tolv apostlene da han tidligere i evangeliet sendte dem ut for å forkynne at himmelriket er kommet nær og for å helbrede syke: «Ta ikke veien til andre folkeslag og dra ikke inn i samaritanenes byer! Gå heller til de bortkomne sauene i Israels hus» (Matt 10,5f). Konfrontert med en kanaaneisk kvinne, som bad om hjelp for sin besatte datter, gjentok Jesus at han (og hans apostler/diabler) «ikke (er) sendt til andre enn de bortkomne sauene i Israels hus» (Matt 15,24 [se min tekstgjennomgang til teksten Matt 15,21–28, 2. søndag i fasten, 01.03.2026]). Hvordan denne kontrasten mellom eksklusiv Israelsmisjon og misjon rettet til alle folkeslag skal forstås, er det blitt gitt ulike svar på blant fortolkere av Matteusevangeliet og forskere som har beskjeftiget seg med misjon i Det nye testamente og i urkirken.

Noen har beskrevet de to tilsynelatende motsigende misjonsoppdragene som to faser, som ikke står i noe motsetningsforhold til hverandre, men rett og slett utgjør to frelseshistoriske

avsnitt. Under sitt jordiske virke var Jesus sendt som Davids sønn og Israels Messias til det jødiske folk, men i forlengelsen av dette oppdraget – når Jesus har brakt frelse til sitt folk (jf. Matt 1,21) – skal også folkeslagene gis del i himmelrikets gave. At den eksklusive Israelsmisjonen, programmatisk uttrykt i Matt 10,5f og 15,24, kun er tidsbegrenset og ikke ment å utelukke ikke-jøder fra delaktighet i frelsen, finner de som står for dette synet, bekreftet i en rekke tekster gjennom evangeliet, som også lar enkelte ikke-jøder få del i Jesu frelsesgjerninger (Matt 8,5–13.28–34; 15,21–28) eller viser frem mot folkeslagenes inkludering i frelsen (Matt 2,1–12; 24,14). Denne to-fasede virkeliggjøringen av Herrens frelse og herredømme først for det utvalgte eiendomsfolket Israel og dernest også for folkeslagene er på linje med Det gamle testamente og tolkningen av det i tidligjødedommen. Når Gud har virkeliggjort frelsen for Israel, vil folkeslagene strømme til Sion for også å bli delaktige (bl.a. Jes 2,2–4; Mi 4,1–3; Sak 8,20–23).

Andre fortolkere ser Israels- og hedningemisjonen som reelle alternativer og motsetninger i Matteusevangeliet. Jesus var sendt til Israel som Messias og frelser, men folket avviste og drepte ham. I møte med dette erklærte Jesus: «Derfor sier jeg dere: Guds rike skal bli tatt fra dere og gitt til et folk som bærer de fruktene som tilhører riket» (Matt 21,43). Hedningemisjonsbefalingen, som evangeliet munner ut i og som dermed angir kirkens oppdrag fra nå av, er virkeliggjøringen av denne domsprofetien (se også 8,11f; 22,8f; 23,34–39), og fremfor Pilatus' domstol nedkaller de forsamlede jødene en selvforbannelse over seg selv ved å si: «La hans blod komme over oss og våre barn» (27,25). Ifølge denne forståelsen er Matteusevangeliet den tydeligste eksponenten i Det nye testamente for en erstatningsteologisk forståelse av forholdet mellom Israel og kirken: Misjonsbefalingen som evangeliet munner ut i, reviderer oppdraget fra 10,5f, og hedningemisjonen trer i jødemisjonens sted, slik at kirken som Jesus nå sammen med disiplene samler, erstatter det gamle gudsfolket, som har tapt sine utvelgelsesfortrinn.

Av disse to forståelsene av forholdet mellom Israelsmisjon og misjon til folkeslagene i Matteusevangeliet gir jeg min klare tilslutning til den første, som lar seg ytterligere underbygge ved å hente frem momenter i Matt 28,16–20 som ofte oversees.

At Jesus og de elleve disiplene møtes på fjellet i Galilea, har sin bakgrunn i hva Jesus hadde sagt til dem på vei fra nattverdsmåltidet til Getsemane: «I natt kommer dere alle til å falle fra og vende dere bort fra meg, for det står skrevet: *Jeg skal slå gjeteren, og sauene skal bli spredt*. Men etter at jeg er stått opp, skal jeg gå i forveien for dere til Galilea» (26,31f). Sitatet i dette ordet rettet til disiplene henter Jesus fra Sak 13,7. Der inngår utsagnet om gjeteren som slås, og sauene som spres, i en profeti (Sak 13,7–9) om en lutrings- og renselsesdom over endetidens Israel, der den messianske gjeteren drepes og to tredjedeler av folket omkommer, men den siste tredjedelen reddes, renses og trer inn i et fornyet paktsforhold til Gud som hans folk. I Jesu anvendelse av profetien svarer den forestående arrestasjonen og avrettingen av ham og disiplenes flukt og fornektelse til det negative elementet i profetien om at gjeteren slås og sauene spres. Det varslede gjensynet mellom Jesus og disiplene i Galilea svarer til det positive elementet i profetien om paktsfornyelsen mellom Herren og det lutrede og rensede Israel.

At Jesus blant sine disipler og etterfølgere valgte tolv til en særskilt posisjon, er ingen tilfeldighet. De tolv representerer Israels tolv stammer (jf. Matt 19,28), og utvelgelsen av dem var en messiansk tegnhandling, som varslet at Jesus var i ferd med å samle og fornye hele gudsfolket, inklusive de «tapte» stammene. At de som møter den oppstandne på fjellet i

Galilea er «elleve», har sin årsak i Judas Iskariots forræderi og selvmord, men rokker ikke ved den symbolske representasjonen for hele Israel som de står for. Som helhet er Matt 28,16–20 sjangermessig en kallsfortelling, med klare likhetstrekk med kallelsen av Moses (2 Mos 3,1–12), Gideon (Dom 6,11–16) og Jeremia (Jer 1,4–8). I sin soningsdød på korset og sin oppstandelse til nytt og evig liv har Jesus fullendt sin messianske tjeneste slik at Israel kan bli tilgitt og frelst fra sine synder (1,21; 26,28), og på dette grunnlaget kaller han de disiplene som under påskens drama hadde sviktet og fornektet ham, til igjen å tre inn i rollen som representanter for Israel – nå som tilgitt og rensset fra svik og synd.

Denne eskatologiske gjenopprettelsen av Israel er broen mellom den eksklusive sendelsen til Israel (jf. 10,5f; 15,24) og sendelsen til alle folkeslag. Dette samsvarer med den gammeltestamentlige og tidligjødiske forventningen om hedningefolkenes «valfart til Sion» når den eskatologiske frelsetiden kommer, bare med den vesentlige forskjell at det fornyede Israel ikke skal nøye seg med å vente på at folkeslagene av seg selv skal strømme til Sion og be om å bli tatt inn i gudsfolket, men det skal aktivt gå ut og gjøre folkeslagene til disipler av Israels Messias og kirkens herre ved å døpe dem i den treenige Guds navn og lære dem å holde alt Jesus har befalt sine disipler. Dette eskatologiske misjonsoppdraget står under løftesordet fra ham som har fått all makt i himmelen og på jorden: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende» (28,20b).

Jostein Ådna

Professor emeritus ved Misjonshøgskolen/VID vitenskapelige høgskole

jostein.adna@vid.no